

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Globalne trendy, lokalne konsekwencje. Jak można przeciwdziałać kryzysowi demograficznemu na poziomie województwa?

Mateusz Łakomy

Gdańsk, 25.03.2026 r.

Forum Analityków Włączenia Społecznego

Wydarzenie współfinansowane ze środków programu

Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027

Wprowadzenie

- Tematem prezentacji jest **przeciwdziałanie** kryzysowi demograficznemu, a nie adaptacja do zmian
- Główną przyczyną kryzysu demograficznego jest **niska dzietność**
- Zatem tematem tej prezentacji są możliwości **zwiększenia dzietności** zarówno dzięki działaniom instytucji włączenia społecznego, jak i władze gmin, powiatów i województwa
- Migracje **nie są w stanie** zrekompensować zmian demograficznych spowodowanych niską dzietnością, a zatem również nie są przedmiotem prezentacji

Plan wystąpienia

- **Diagnoza**

- ~~Działanie na rzecz zwiększenia dietyności~~

 - Związki

 - Wykształcenie

 - Relacje

 - Atrakcyjność życia w gminach

- Rynek pracy

- Mieszkalnictwo

Symulacja liczby ludności Polski przy założeniu TFR=1,1 dziecka na kobietę

- Rok 2026: 37,33 miliona
- Rok 2040: 33,02 miliona (-11,5% w stosunku do 2026 r.)
- Rok 2060: 25,32 miliona (-32,2%)
- Rok 2100: 11,21 miliona (-70%)

Województwo pomorskie: aktualny współczynnik dzietności i prognoza liczby ludności

- Współczynnik dzietności: 1,149 (2024 r.)

Prognoza liczby ludności:

- Rok 2026: 2,36 miliona
- Rok 2040: 2,34 miliona (-0,8% w stosunku do 2026 r.)
- Rok 2060: 2,11 miliona (-7,6%)

Prognoza liczby ludności powiatów województwa pomorskiego (kolejność alfabetyczna) (w tys.)

Powiat	Rok 2025	Rok 2040	Rok 2060	Zmiana 2025-2060
bytowski	75,9	71,9	62,4	-17,8%
chojnicki	95,4	93,1	84,0	-12,0%
człuchowski	52,5	47,4	38,5	-26,6%
gdański	134,4	151,9	157,4	17,1%
kartuski	156,2	185,7	206,7	32,3%
kościerski	72,1	72,1	66,9	-7,2%
kwidzyński	79,3	75,3	65,1	-17,9%
lęborski	63,3	59,4	51,4	-18,7%
malborski	60,1	54,4	44,9	-25,3%
nowodworski	33,2	30,6	24,8	-25,3%

Prognoza liczby ludności powiatów województwa pomorskiego (kolejność alfabetyczna) (w tys.)

Powiat	Rok 2025	Rok 2040	Rok 2060	Zmiana 2025-2060
pucki	92,6	99,9	99,0	6,8%
słupski	95,6	94,5	83,9	-12,2%
starogardzki	124,6	120,2	106,1	-14,8%
sztumski	37,6	32,4	24,9	-33,6%
tczewski	110,1	103,9	89,5	-18,7%
wejherowski	231,6	243,2	238,5	3,0%
m. Gdańsk	489,2	489,7	470,5	-3,8%
m. Gdynia	239,3	217,1	186,4	-22,1%
m. Słupsk	84,4	73,5	59,2	-29,8%
m. Sopot	31,3	26,2	21,4	-31,6%

Prognoza udziału osób w wieku emerytalnym (60+/65+) w populacji powiatu (kolejność alfabetyczna) (w %)

Powiat	Rok 2025	Rok 2040	Rok 2060	Zmiana 2025-2060
bytowski	21,6%	26,9%	33,1%	11,4%
chojnicki	21,7%	26,6%	31,9%	10,2%
człuchowski	24,4%	30,5%	37,0%	12,6%
gdański	17,2%	22,5%	30,6%	13,5%
kartuski	16,0%	19,7%	25,1%	9,1%
kościerski	20,6%	25,4%	30,9%	10,3%
kwidzyński	22,0%	28,1%	34,6%	12,7%
lęborski	23,5%	28,5%	34,7%	11,2%
malborski	24,6%	30,5%	37,3%	12,7%
nowodworski	24,4%	31,2%	39,6%	15,2%

Prognoza udziału osób w wieku emerytalnym (60+/65+) w populacji powiatu (kolejność alfabetyczna) (w %)

Powiat	Rok 2025	Rok 2040	Rok 2060	Zmiana 2025-2060
pucki	19,5%	24,7%	31,7%	12,2%
słupski	22,5%	28,0%	35,4%	12,9%
starogardzki	21,4%	26,9%	34,2%	12,7%
sztumski	23,6%	31,2%	38,3%	14,8%
tczewski	22,5%	28,2%	35,2%	12,7%
wejherowski	18,8%	24,0%	30,8%	12,0%
m. Gdańsk	23,0%	24,3%	32,6%	9,6%
m. Gdynia	26,5%	29,6%	37,3%	10,8%
m. Słupsk	29,2%	33,7%	39,3%	10,1%
m. Sopot	31,7%	32,7%	39,2%	7,5%

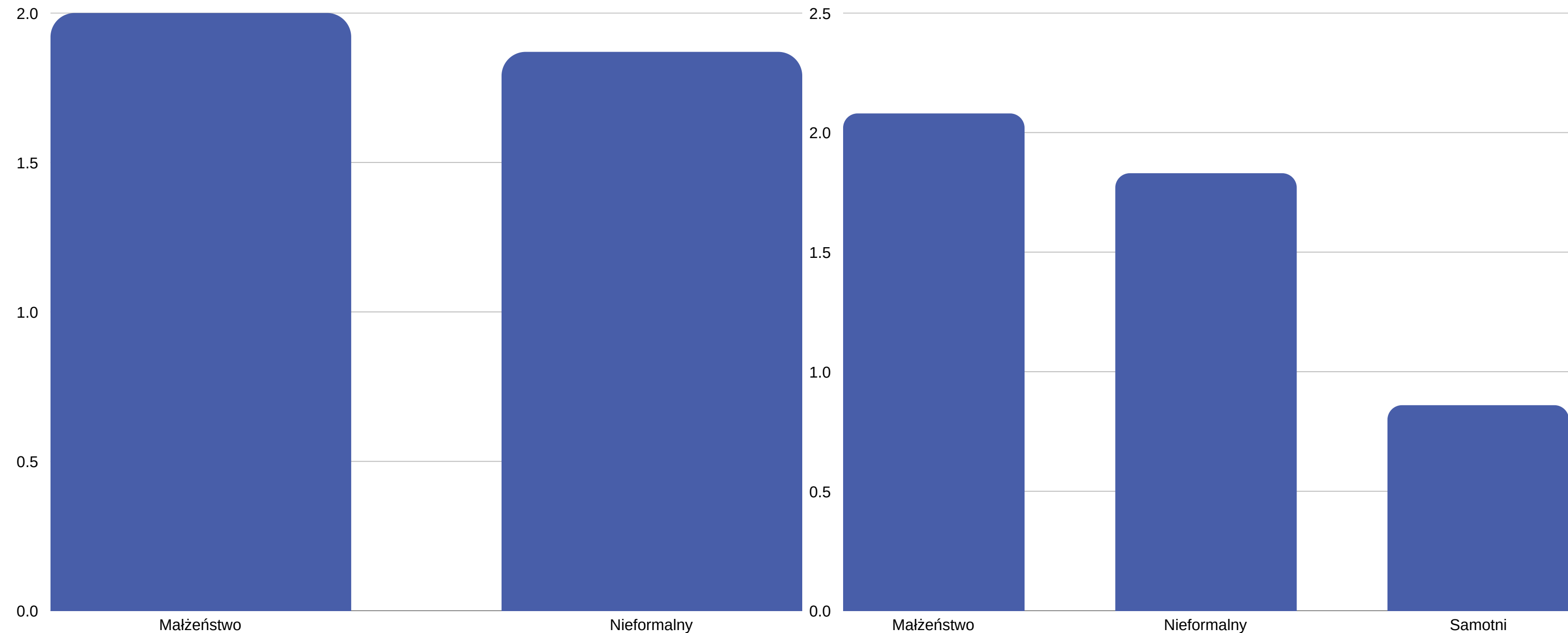
Na poziomie kraju 44% osób w najlepszym wieku do posiadania dzieci nie jest w żadnym związku

W % w grupie wieku

W milionach osób

	w żadnym	w związku nieformalnym	w małżeństwie	w żadnym	w związku nieformalnym	w małżeństwie
18 - 29 lat	44%	44%	12%	1,97	1,97	0,54
30 - 44 lata	21%	22%	57%	1,78	1,86	4,82
18 - 44 lata razem	29%	30%	42%	3,75	3,83	5,36

W Polsce małżeństwa mają dietność zbliżoną do zastępowalności pokoleń

Blisko 50% związków nieformalnych osób w wieku 40-49 lat jest tworzona przez osoby rozwiedzione (w tym z dziećmi z wcześniejszych małżeństw)

Plan wystąpienia

- Diagnoza
- Działanie na rzecz zwiększenia dietyności
 - Związki
 - **Wykształcenie**
 - Relacje
 - Atrakcyjność życia w gminach
- Rynek pracy
- Mieszkalnictwo

Najważniejszą barierą strukturalną są różnice w wykształceniu między kobietami a mężczyznami

- Na poziomie krajowym ok. **50% kobiet** w wieku 25-35 lata ma wyższe wykształcenie i jedynie **30% mężczyzn**
- W 2024 w województwie pomorskim **kobiety** stanowiły **63% absolwentów** uczelni, **mężczyźni 37%**
- Konieczne jest **zbadanie na poziomie województwa przyczyn nierównowagi** w wynikach edukacyjnych dziewczynek i chłopców w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych i działania ze strony kuratorium / organów prowadzących **na rzecz ich zmniejszenia**, zwłaszcza w zakresie języka polskiego
- Szczególnie istotne jest **wsparcie chłopców z grup defaworyzowanych** i realizacja działań na rzecz poprawy ich wyników edukacyjnych

Plan wystąpienia

- Diagnoza
- Działanie na rzecz zwiększenia dietyności
 - Związki
 - Wykształcenie
 - **Relacje**
 - Atrakcyjność życia w gminach
- Rynek pracy
- Mieszkalnictwo

Zdolność do budowania relacji rozwija się przez całe życie. Wsparcie zatem należy dać na każdym etapie życia.

[I] Zabezpieczenie związku i wychowania

- 1 • **Powszechne kursy przedmałżeńskie:** wprowadzenie powszechnych, wysokiej jakości kursów przygotowujących do małżeństwa, pozwalających m.in. na:
 - poznanie sposobów na utrzymywanie **jakości relacji** w trakcie małżeństwa,
 - **wczesną identyfikację** potencjalnych zagrożeń dla małżeństwa;
 - poznanie **rozwiązań zaradczych**.

Kursy mogą być otwarte również dla par **nie planujących małżeństwa** oraz par **w już istniejących związkach**.

[I] Zabezpieczenie związku i wychowania

- 2. **Profilaktyka jakości więzi w związku:** udostępnienie możliwości profilaktycznej analizy jakości związku dla par, w celu identyfikacji **potencjalnych zagrożeń** dla jakości, a w konsekwencji także trwałości związku.
 - Profilaktyczna analiza może być dostępna **w określonych momentach** (np. ukończenie pierwszego lub trzeciego roku małżeństwa, wyprowadzka dorosłych dzieci itp.), **określonym wieku**, jak i **na żądanie** pary.
 - W przypadku zaistnienia ryzyk możliwości , w jaki sposób postępować, by zwiększyć satysfakcję z jakości związku, polecenia **odpowiednich kursów** czy **w miarę potrzeby** odpowiedniej terapii.

[I] Zabezpieczenie związku i wychowania

- 3. **Kursy wychowania dzieci:** upowszechnienie kursów i doradztwa w zakresie wychowywania dzieci dla rodziców:
 - **spodziewających się** dziecka (np. w ramach szkół rodzenia)
 - których dziecko zbliża się do **okresów przełomowych** w rozwoju psychologicznym i emocjonalnym.

[II] Dzieciństwo

- 4 • **Wartościowy czas z rodzicami:** w oparciu o teorię przywiązania J. Bowlby'ego umożliwienie małym dzieciom nabycia bezpiecznego stylu przywiązania (który będzie replikował się w ich własnych związkach):
 - Wsparcie **rodzin z małymi dziećmi w trudnościach:** edukacja jak spędzać czas z dziećmi
 - **Uzupełnienie świadczenia rodzicielskiego** (*kosiniakowego*), zasiłku macierzyńskiego z KRUS oraz minimalnego zasiłku macierzyńskiego z ZUS
 - Uzupełnienie świadczeń z programu Aktywny Rodzic dla rodziców opiekujących się dziećmi w pełnym wymiarze
 - Upowszechnienie **pracy na część etatu**, zadaniowego czasu pracy oraz pracy zdalnej dla rodziców i **dziadków**

[II] Dzieciństwo

[III] Dorastanie

5 • Zmniejszenie luki edukacyjnej:

- Zwiększenie liczby politechnik oraz liczby miejsc na kierunkach STEM i ICT na uniwersytetach, szczególnie **poza największymi miastami**, zwiększające dostępność geograficzną studiów technicznych, rozwój lokalnych gospodarek opartych na wiedzy, zwiększenie wynagrodzeń i **statusu społecznego absolwentów**.
- Wyrównanie **wyników edukacyjnych dziewczynek i chłopców** w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych.

[II] Dzieciństwo

[III] Dorastanie

- 6** • **Skrupulatna higiena cyfrowa**, umożliwiająca prawidłowy rozwój psycho-emocjonalny i tworzenie więzi oparta głównie na edukacji rodziców **PRZED** powstaniem zjawisk:
- **Smartfony: zakaz w szkołach, edukacja rodziców** na rzecz zwiększenia świadomości wpływu na dzieci i **opóźnienia momentu** otrzymania przez dziecko własnego urządzenia.
 - **Mediach społecznościowe: edukacja rodziców** na rzecz zwiększenia świadomości wpływu na dzieci i opóźnienia momentu założenia konta; **zakaz komunikacji** z dziećmi przez media społecznościowe przez szkoły, nauczycieli i inne podmioty publiczne
 - **Pornografia internetowa: edukacja rodziców** na rzecz zwiększenia świadomości wpływu na dzieci, powszechności zjawiska i zwiększenia **zainteresowania aktywnością dzieci w Internecie**.

- [II] Dzieciństwo
- [III] Dorastanie

[II] Dzieciństwo

[III] Dorastanie

- 7** Dostępność przestrzeni dla spotkań twarzą w twarz (1/2):
- **Zwiększenie organizacji** wydarzeń kulturalnych, rozrywkowych i towarzyskich umożliwiających spędzanie ze sobą **czasu wolnego** dzieci i młodzieży (np. przez szkoły, CUS, urzędy gmin). Rozwój **klubów gminnych i osiedlowych**.
 - Rozbudowa **infrastruktury sportu amatorskiego** i infrastruktury turystycznej.
 - **Udostępnianie** infrastruktury do nieodpłatnego **wykorzystania przez dzieci i młodzież**, jak boiska, sale gimnastyczne, czytelnie, sale do wykorzystania na imprezy towarzyskie czy realizację zainteresowań.
 - „**Zakaz zakazywania**”: gry w piłkę na osiedlach, deptania trawników, korzystania z orlików (w tym poprzez zamknięcie na klucz), itp.

[II] Dzieciństwo

[III] Dorastanie

- 7** Dostępność przestrzeni dla spotkań twarzą w twarz (2/2):
- Zwiększenie możliwości **wypoczynku letniego i zimowego** dzieci i młodzieży
np. poprzez dofinansowanie do kolonii, upowszechnienie form spędzania wakacji
organizowanych wokół szkoły, wsparcie finansowe i zasobowe harcerstwa, parafii
i organizacji pozarządowych.

[III] Dorastanie

8 Poprawa odporności psychicznej:

- Zwiększenie dostępności **nieodpłatnych zajęć sportowych i rozwijających zainteresowania** dla dzieci i młodzieży z **każdego typu szkoły** i o różnych wynikach nauczania.
- Zmniejszenie **skali wykluczania dzieci** z rodzi z trudnościami z funkcjonalnych grup rówieśniczych: działania edukacyjne nakierowane na rodziców, nauczycieli i dzieci.
- **Aktywizacja instytucji i organizacji społecznych**, w tym wspierających rodziców w zakresie prawidłowego rozwoju emocjonalnego dzieci i młodzieży oraz wychowania.
- Zwiększenie dostępności **opieki psychologicznej i terapii** dla dzieci, młodzieży i młodych dorosłych której koszty nie wykluczają osób o **niskich dochodach**.

Plan wystąpienia

- Diagnoza
- Działanie na rzecz zwiększenia dietyności
 - Związki
 - Wykształcenie
 - Relacje
 - **Atrakcyjność życia w gminach**

• Rynek pracy• Mieszkalnictwo

Poprawa atrakcyjności życia lokalnie zmniejsza presję na wyjazdy młodych, szczególnie kobiet

- Zwiększanie inwestycji w miejsca pracy szczególnie **atrakcyjne dla młodych kobiet**.
- Zwiększenie możliwości spędzania **czasu wolnego** przez **młodych w swoim towarzystwie** na terenie gminy (kawiarnie, sport, parki, tereny rekreacyjne, miejsca imprez itp.)
- Lepsza **komunikacja publiczna** do miasta (liczba połączeń, późniejsze godziny połączeń)
- Inwestycje **nakierowane na mieszkańców**, a nie turystów / przejezdnych. Zrozumienie **potrzeb** mieszkańców (badania). Posługiwanie się językiem korzyści **dla mieszkańców**.
- Poprawa **wizualnych cech** miejsc publicznych w gminach
- Wzmacnianie **lokalnej tożsamości** np. dzięki szkole, ośrodkom kultury, wydarzeniom
- Zarzucenie pokazywania jako atrakcyjnego wyjazdu do dużego miasta (np. w szkole)

Plan wystąpienia

- Diagnoza
- Działanie na rzecz zwiększenia dietyności
 - Związki
 - Wykształcenie
 - Relacje
 - Atrakcyjność życia w gminach
- **Rynek pracy**
- ~~Mieszkalnictwo~~

Poprawa warunków pracy (w tym urzędach i instytucjach publicznych) zwiększy dietność

- Szybkie dawanie **umów na czas nieokreślony** w instytucjach systemu finansów publicznych (urzędach, gminnych instytucjach, szkołach itp.)
- Komunikowanie i dawanie możliwości pracy **na część etatu** i pracy **zdalnej** (zwłaszcza młodym rodzicom i młodym dziadkom)
- **Kultura w miejscu pracy** pozytywnie patrząca na ślub i urodzenie dzieci
- **Dialog** z lokalnymi pracodawcami prywatnymi, ich organizacjami i organizacjami pracowników i by umożliwiali te same rozwiązania („Pomorski pakt na rzecz pracy przyjaznej rodzicielstwu”?)
- **Wolontariat młodzieży** i młodych dorosłych (zwłaszcza kobiet) w **bezpośrednim kontakcie** z ludźmi, szczególnie z **małymi dziećmi**

Plan wystąpienia

- Diagnoza
- Działanie na rzecz zwiększenia dietyności
 - Związki
 - Wykształcenie
 - Relacje
 - Atrakcyjność życia w gminach
- Rynek pracy
- **Mieszkalnictwo**

Dostępność i powierzchnia mieszkania należy do najważniejszych warunków dla par myślących o dzieciach

- Zagospodarowanie przestrzenne: MPZP uwzględniające budownictwo mieszkaniowe **jednorodzinne lub szeregowe.**
- **Uzbrojenie terenu** pod budownictwo mieszkaniowe
- **Skracanie okresu** wydawania zgód
- **Powierzchnia** mieszkania przy **budownictwie komunalnym / SIM**
- Programy wsparcia mieszkaniowego przede wszystkim **na młodych dorosłych 20+**
- **Suburbanizacja jest dobra** – zwłaszcza jak jest uporządkowana. Współpraca miasto rdzenia – gminy otaczające / MOF oraz dobra komunikacja publiczna.

Mateusz
Łakomy

DEMOGRAFIA

JEST PRZYSZŁOŚCIĄ

CZY POLSKA MA SZANSĘ
ODWRÓCIĆ NEGATYWNE TRENDY

Prześwity

Bardzo dziękuję za uwagę